

ACC. N:R M. 14134: 1-12.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Bernt Svensson, Ekeröd 154*
Härad: *Ögöinge* Berättare: *" " Glimåkra*
Socken: *Glimåkra* Berättarens yrke: *snickaremästare*
Uppteckningsår: *1956* Född år *1894 i Ekeröd, Glimåkra. sd.*

Husbondesfolk och tjänstefolk. s. 1-12. LMF 105

ACC. N:R M. 14134:1.

14/1-57

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lup 105

1.

Husbondfolk och tjänstefolk.
Här i dessa trakter varken har jasmitt
eller fins några särskilt stora gårdar
eller jordbruk. De flesta jordbruk
har värvat på en 20 å 30 tunnland
odlad jord samt något större areal
skog och ängsmark. De flesta jordbruk
födde en 8-10 kor jämte några ungdjur
8-10 får samt några vilt jämte 2 par
hästar. Oxar till dragare har inte använts
i dessa trakter sedan slutet av 1800-talet.
(Däremot brukade snäbänder och tjurar
som ågare eller 2 kor tjäna och köra
med stora eller snäbänder med eller
tvåstuds med ak.) På dessa större jord-
bruker fanns alltid 2-3 drängar jämte
vaktprotte på sommaren, samt 2-3 pigor
och en eller flera snäbänder i barnsjöga.

husmän och tjanare anlades
sedvan vid skogarbete, träskning
harkning av Ek vilket arbete utfördes
till hälften (det vill säga att arbetare och
ägare av skogen delade inkamterna
på harken lika, men ägaren behöll
själva virket) samt och skörd samt
potatisplackning, lagning av stångved
samt trä samt sten. Stenarna slogs och
harkades ihop till vid skott, byte
träskning, skära och lägga potatis.
(Färre delade nästan alla råtpotatis
i 2 a 3 delar för att spara på utträdet.)
Tvätta och skippa färren, taga upp
såd, samt vid härbörden, hugga lån
till färren, samt riskänning. På den
tiden pass ingen annan härbörd än
den silda, från backar, ångar och yti

de skulle ha skars och ängar rämmas
på närm, för att på hart löv och
grannar som fallit ut från träden.

Drängar och pigor tag i regel samt
endast ett år i råvår, men kunde ibland
stanna, om husbondet ville vara antyckligt
i flera år i följd. Berorande på mat
arbete och betalningen

arbetsfördelningen. Husbonden tag
i de flesta fallen, det lindrigaste arbetet
och härde gärna själv de bästa hästarna
men i många fall deltag han inte
allt i arbetet. Husmodern skötta i de
flesta fallen husvärdet och hjälper
om tillpigor vilken även gick ut
till barnen om det som några, och
sär inte som särskild barnpiga.

Storpigor skulle mjölka, gödla ut

i kartalliet samt sadra bar, får samt
svädjar. Får som nästom på alla fardlar
på den tiden. (Detta rör sig i huvudsak om
skott på 1800 samt 40-50 år in på 1900 talet.)
Dessutom skulle storpigorn vara med
på nästom allt utarbete där kvinnlig
hjälps bekämpas. Där som som vidst
8 pigor och två drängar blev det i regel
stör och lillpiga stent stör och lilldräng.
Drängarna hade att göra arbetet i slut
sacka hästarna, skära hackorna till både
hästarna samt korna, samt korna bägades
afstödas med halmen i ordentligt skick
redan på början av 1900 talet. Samt hade
lilldrängarna även vinnan att afstöda.
Tid slakt var ju inte vännen med
längre än till gurst styckade samt vid
saltning och rökning av slakt och (pöskan)
kornen.

samt någon gång vid hälsat då den
manlige äldade ungdomen.

Det var en ganska noga arbetaindelnig,
fast det ansågs int inta vara någon skam
att ämrebrida gåsarna. Tjänande av
laktin samt utgådeling av får, gris och kalv
betta, vilka skedd i regel endast av
värn, var drängarnas arbete, men ut-
spridning av gårdar på åkrarna fick
även storpigan hjälpa till med. Fokning
utfördes i regel av någon hustru, om
intu laktaren var tillräckl. Rengöring av
invaluar vid slakt och dylikt utfördes
av någon hustru eller storpigan med
hjälpen av storpigan. Flöding av storr
gjorde tillkom hennelaktaren, men att
närka flöding av storr tillkom laktaren
eller storpigan som i de flesta fall var

amma person. Rackaren, kastade
kättar, furar, grisar, hundar och katter
och avsågs som en ännu person och fick
inte gärna äta vid amma bord som
annat folk. Någon kompenstation
eller belöning får han väl undant i sig
intåta fall. (Gjälte han jag inte enbart
talar an sågall sådant)

Den förhållanden. Härjades ändras under
de första åren av 1900 talits härjades stä
slår arbetet kom i gång. Parten arbetstid
änner om arbetstid och bättre betalt.
samt bättre verktyg och maskiner.
Arbetstiden i dessa trakter härjades
att ändras redan 1902-1903 så i
kom i gång. Fårut som knappast någon
berämd arbetstid. Arbetstiden på utåt
av 1800 härjades redan kl 6 på morgonen.
(och ibland, och längre tillhops 7a 7a 5 på
morgonen)

ACC. N:R M. 14134:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

7.

särskilt på hästar och vintern så länge trädet
varade skulle de stå på bogar och bräcker
med 2-3 timmar innan det egentliga arbetet
började kl 6 var det utredning, nygätning
samt utrensning av gårdarna kl 6-10 skulle maten
vara på bordet kl 7 skulle arbetet höjas
om storpigan kom i regel inte ut till
arbetet förrän 7.30 eller kl 8. kl 9.30 var det
på många ställen (särskilt på bestående
av panskada eller dylikt) kl 11.30 kallade
nätting blaskar till middag med läsmätning
om till, träbunden går hem till kl 12
(det är att märka att pigorna skulle hjälpa
till att dubba om bordet så som det är det
blir det ingen vila var.) kl 1.30 var
det kaffe och karnar, kaffet köckt på kaminen
eller annan tillvatt. kl 7 ginge de hem
till kvällsmat så kl blev i regel 7.30-8

ACC. N:R M. 14134:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

8.

innan Tarparna med hustrur ringa gå hem
och ägna sig åt sitt eget och klackar. blev
hade 8 och ibland ännu 9 innan pigorna
klarat under. ett arbete och vara riktigt
fria. Men det räckte inte vid slach och
lyst då kunde de få hålla på till
hel hade 12 och 1 på natten det ingick i
deras lön. Nyårsfesten på söndagen
var i denna trakt, Glimåkers marknad
30:e torsdagen i april och 30:e dessa två
eller middagen var de fria på fredagen
den 24:e till den 1:e. För drängarnas
del lön till på helgdagarna då de inte
betändes på sina hästar som om vanligt
hela dagen. Pigorna hade nyårsringar
marrar och knäckt samt några gånger även
mitt på dagen. På dessa festid under
helgdagarna var endast ett par

timmar på som samt ett par timmar under
natten. Den korta tiden de hade frilyfning
de använde frött.

Den del folk fingo de mest med sig
om de skulle stanna även vid läro-
barnen på husmännarnas givmittlet.

Ungarna. Det som kunde något antas
fall där tjänarna betraktades som barn i
hust men något säkert.

Tjänarna hade sin gemensamma
rängplatta i dagligtugan eller polkaktuan,
där även måltiderna på tjänare och
arbetsfolk intogs. Tjänare gick försam-
let att tjänarna hade särskild kammar
men så var det i regel utan ildstod.

Drängarnas kammar var betägen intill
stallet, utan ildstod, så att de brukade
hava dörren till stallet öppen på att

ACC. N:R M. 14134:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

10.

Äro något av värmen på hästarna.

De bråkade utta inne i folkaduan om
kvällarna då det var mycket kallt, till
sigarna skulle lägga sig. Detta fortgick
i denna trakt på en del ställen ända till
1912-13. Då var det nog de oönskade dräng-
kamrarna något som höll borta.

Till hästarna förvarades i en sista
eller koppel i stallet 80 cm lång 40 cm bred
ca 60 cm hög

På de fluta ställen äro husbandspalken
på sig själva och hålde något bättre
mat till sig själva än till arbetar och
tjänare. Finst bröd förkom ofta på dess
egit hand, men till tjänare utan vid
fult. Skinnaden var nog den att husband-
spalken var sig bättre än tjänarpalken
tjänare sitta hålla till i dagligt.

med sina ordinarie mål, även då de som
går i gården. Fågeln får vara på fritt
loft om tid och arbete tillåter.

I vardagslag vara några tjänare och hus-
hållarens barn ganska jämställda
men vid speciella tillfällen kan
samma skiljningen fram, fast det arbetar
helt en hel del genom stjärnarnas
Hälsamt. Det största antalet tjänare
kommer från Torshälla och backstugan
där barnkatterna i regel vara stora,
då några 11 & 12 åringar taga platt som
barnpigan eller nästpyttor och såna
det att portvakterna som strängar och pigor
och de sista taga platt i hemmet.
Det kunde också att handlungslamm
taga platt, men såna det fångar borta
samt har bättre familjer, men det var

och så många handbarn som gick till
 smärta. Till husbarn och värden användes
 flera namn och i de flesta fall är även till
 pigor men till drängarna var det i regel
 en. Befallningarna var i regel rakt på ut-
 slår något område. I ett och annat fall
 har det nog inför 1900-talet varit känt
 att husbarnen skulle ge hustruffning
 i form av (slutning) slag med hander.
 Enligt den tidens sed var det nog inte
 några som tänkte på att arbetstiderna
 utnyttades utöver det sedvanliga
 arbetstiden, då ingen begränsning
 på arbetstiden fanns. I ställetordning
 har jag tagit två gårdar i Bara som exempel.
 Sten gårdarna 5/16 mantal, och betlar, därav
 14.2 hektar åker, resten skog och ängsmark,
 samt Olaf Nilsson gård 5/16 mantal 24.9 hektar,
 därav 11.6 hektar åker, samt sedvanliga skog och ängsmark.